

Kineske kompanije najavile su 2019. godine da će ove godine biti uloženo 625 miliona dolara. Postavlja se pitanje, pod kojim uslovima će novac ući u Srbiju, koje će biti njene obaveze ali i da li će Kina poštovati već narušene ekološke standarde u zemlji domaćinu. Kineske investicije u Srbiji predstavljene su građanima kao razvojna šansa a tehnologije ove zemlje kao deonica auto puta koji treba da odvede zemlju u budućnost.

Srbijanski ministar finansija Siniša Mali, pojačano prisustvo Kine u Srbiji objasnio je kao potrebu da se diverzifikuje ekonomija a projekti poput prodaje RTB Bor-a i Smederevske železare predstavljeni su kao spas za posrnule gigante kojima “država ne ume da upravlja”. U Zrenjaninu, gradu koji već decenijama nema pijaću vodu zbog zagađenja, kineska kompanija Linglong planira da otvori fabriku guma a vrednost investicije je oko milijardu dolara. Plan je da fabrika proizvodi godišnje oko 13 miliona guma a kako kažu predstavnici ekoloških udruženja, procena uticaja na životnu sredinu još uvek nije urađena.

“Naslutili smo da se projekat “cepka” na manje delove kako bi se izbegla studija uticaja na životnu sredinu. Čak su i proizvodne pogone podelili u dva dela kako bi umanjili potencijalni uticaj. Naime, u prvom delu kažu kako će proizvoditi trake od gume a u drugom, kako će od tih traka praviti gume, kao da je to odvojeni proces proizvodnje”, kaže programski direktor RERI-ja Mirko Popović.

Poklonjena nakvalitetnija zemlja

On podseća da je Republika Srbija poklonila 100 hektara najkvalitetnije zemlje Linglongu kao i da je projekat proglašen za Projekat od nacionalnog značaja na osnovu zaključka Vlade Srbije.

“Mi smo tražili taj Zaključak, da vidimo na koji način fabrika postaje Projekat od nacionalnog značaja ali ga nismo dobili. Na javnoj raspravi, povodom izgradnje fabrike, upućeno je 215 komenata od strane pojedinaca i udruženja. Svi su odbijeni u jednoj rečenici bez obrazloženja”, navodi Popović.

Kako dalje navodi, fabrika guma je po definiciji veliki zagađivač i prema Zakonu Republike Srbije investitor je pre početka izgradnje fabrike morao da nabavi integrisanu dozvolu što nije učinjeno.

Dodatni problem predstavlja i to, navodi Popović, što u gradu gde nema pijaće vode za građane, na vodovod ali i kanalizacionu i gasnu mrežu biće priključen veliki potrošač što će sigurno dodatno uticati na snabdevanje.

“Nas zabrinjava i to što je iskustvo pokazalo da kineski investitori uglavnom dovode radnu snagu iz Kine pa je pitanje koliko će od najavljenih 2.500 radnih mesta dobiti građani Srbije”, zaključuje Popović.

Višestruko veće zagađenje

Da kineske investicije često u svetlu budućnost, kako su najavljivane, vode u “vazduh koji se vidi i oseti”, pokazuje i primer prodaje rudarsko topioničarskog basena Bor, gde je nakon preuzimanja rudnika od strane kompanije Zidin detektovano zagađenje višestruko veće od dozvoljenog.

“Instrumenti za merenje zagađenja u Boru pokazivali su zagađenje 20 pa čak i do 100 puta veće od dozvoljenog, kada su u pitanju PM čestice. Cinka, arsena i olova takođe je bilo nekoliko desetina puta više nego što je dozvoljeno”, tvrdi za Al Jazeera Balkans, potpredsednica udruženja građana iz Bora “Izbor postoji”, Violeta Stojčić.

Kompanija Zidin je već tužena zbog zagađenja u Boru a odbrana da je loše ekološko stanje “zateknuto na terenu”, građani kažu da ne stoji.

“Nije tajna da je zagađenje počelo kada je RTB Bor preuzet. Nekoliko godina pre toga, zagađenje je svedeno na neke normalne mere ali je ponovo počelo i to pokazuju sve merne stanice za praćenje zagađenja”, navodi Stojčić i dodaje da je situacija posebno dramatična u okolnim selima gde se zbog konfiguracije terena i strujanja vazduha posebno oseća uticaj na životnu sredinu.

“Kada je država prodavala RTB Bor, investitor nije preuzeo samo rudnik, već i hotele, banju, sve što je bilo u sklopu RTB Bor. Za uzvrat, država Srbija se obavezala da sva ekološka šteta neće biti naplaćena od Zidjina već će to regulisati sama država”, kaže Stojčić.

“U jutarnjim satima i kad padne mrak, ništa se ne vidi od smoga. Posebno je teško tokom jeseni i zime”.

Smederevska čeličana izvor zagađenja

Tokom zime, u Boru je višestruko detektovano zagađenje i PM 10 i PM 2,5 česticama. U pitanju su čestice veličine od 10 do 2,5 odnosno ispod 2,5 nano metara. Njihova veličina im omogućava da dosepu do najsitnijih krvnih sudova u plućima pa čak i da se putem krvotoka rašire po telu.

Taloženjem ovih nano čestica u plućima dolazi do sužavanja alveola, otežanog disanja, smanjenja razmene kiseonika u krvi a kod dužih izlaganja i do bronhitisa I astme. Najnovija istraživanja su pokazala da se koronavirus lakše prenosi u okruženju koje ima nedozvoljenu koncentraciju PM 2,5 i PM 10 čestica u vazduhu.

Međutim, Bor nije jedini grad koji ima problema sa PM česticama i zagađenjem u Srbiji. Smederevska čeličana, koju je Srbija prodala kineskoj kompaniji Hbis, prethodno preuzevši dugove a predajom infrastrukture, još je jedan izvor zagađenja.

“Kada je Hbis došao u Smederevo 2016. godine, prema sopstvenim rečima je zatekao kaos. Sistem filtera koji prečišćavaju vazduh iz fabrike nije radio jer ga država, prethodni vlasnik, nije održavala cele četiri godine”, kaže za Al Jazeera Balkans Kolja Krstić iz smederevskog ekološkog udruženja “Tvrđava”.

“Međutim, od tada je fabrika višestruko povećala proizvodnju a filteri nisu zamenjeni. Kako je proizvodnja rasla, tako je raslo i zagađenje”, kaže Krstić i dodaje da je funkcionalnost filtera tokom tih godina još više opala.

Nelegalna jalovišta

Smederevski kraj, koji je vinarska i voćarska regija, često biva prekrivena tankim slojem prašine crvene boje.

“Crvena prašina je praktično prekrila pojedina mesta u okolini Smedereva, to je takozvana čelična prašina. Iako nam je rečeno da će taj problem biti rešen, ništa do sada nije učinjeno. Obećali su nam iz kompanije da će u julu zameniti filtere”, govori Krstić.

Ono što posebno zabrinjava, kaže Krstić, su nelegalna jalovišta po okolnim selima, gde investitor odlaže šljaku koja preostane nakon proizvodnog procesa.

“Na tim jalovištima nema barijera koje štite od odlivanja, ništa nije urađeno prema ekološkim propisima. No, to je ono što se vidi. Ono što se ne vidi, to je zagađenje PM česticama koje je detektovano i u našem gradu”.

“Zagađenje česticama PM 2,5 je 4-5 puta veće od dozvoljenog. Obraćali smo se državi ali ništa nije urađeno. Obraćali smo se kompaniji i ponudili neka rešenja ali opet smo naišli na zid ćutanja. Očito je u pitanju jedan kompleksan problem ali on mora biti rešen”, zaključuje Krstić.

Srbija, koja je kandidat za EU, moraće posebno da obrati pažnju u pristupnim pregovorima Poglavlju 27, onom koje se tiče ekologije. Naime, prema procenama članica EU Konventa, koji savetuje i radi monitoring puta ka EU, biće potrebno oko sedam milijardi dolara da bi Srbija dostigla EU ekološke standarde i popravila već postojeću štetu.

Izvor: balkans.aljazeera.net